ren van de organisatie waarom het gaat. Maar wat is ''algemeen'' in deze tijd, waarin algemeen en specifiek en algemeen en incidenteel soms razendsnel in elkaar overvloeien? Ik meen dat de minister hier in verband met andere bestuursorganen alles van weet.

Ik kijk nog naar een ander punt, het instrument van de ministeriële aanwijzing aan de zittende magistratuur, ook iets wat veel voorkomt. De expliciet opgenomen onthoudingsplicht en het amendement-Van Oven/Vos over het openstellen van beroep op de Hoge Raad tegen een besluit tot schorsing of ontslag van leden van de raad en van gerechtsbesturen onderstrepen het bijzondere karakter van de relatie tussen minister en rechtelijke organisatie. Ze zijn daar ook voor bedoeld. Maar als die relatie een bijzonder karakter heeft, kan de minister dan wel zijn verantwoordelijkheid voor het goed functioneren van de rechterlijke organisatie ten volle tot gelding brengen? Eigenlijk is er sprake van een voortdurende spagaat, van steeds maar balanceren. Dit beseffen wij ook, maar toch zouden wij hierover nog iets van de minister willen horen.

Dank voor de duidelijke reactie van de minister op onze vraag over de rol van de Tweede Kamer bij een onverhoopte patstelling tussen minister van Raad voor de rechtspraak, en dan vooral bij budgetteringskwesties. Dit raakt de kern van de trias politica, in dit geval op Nederlandse grondslag, zodat het een kwestie van checks and balances is, meer dan een echte scheiding der machten. Deze lijn kan, mag en moet ook, maar het valt ons wel op dat de minister, voor het geval er een beroepsgang zou worden opengesteld bij een geschil met de Raad voor de rechtspraak, wat hij niet wil, er het meest voor zou voelen, daarvoor de afdeling Bestuursrecht van de Raad van State in te schakelen. Het gaat immers om zaken die in materieel opzicht nog het meest overeenkomen met besluiten die onder de Algemene wet bestuursrecht vallen. De VVD-fractie vindt deze adstructie toch wel relevant, want ook al blijft het bij een hypothese, het trekt bestuur en rechterlijke macht toch wel heel dicht naar elkaar toe. Het doet ons denken aan de opmerkingen van onze collega Van de Beeten over de toetsing door de Hoge Raad van een eventueel besluit tot schorsing of ontslag van leden van de Raad voor de rechtspraak en de gerechtsbesturen. Hij vraagt naar een procedure sui generis. Ik denk ook aan de verhouding tussen bestuur en rechterlijke macht. Moeten die twee niet wat meer uit elkaar gehaald worden?

Ik wil nog kort spreken over de rol van het college van afgevaardigden bij geschillen tussen gerechtsbesturen en de Raad voor de rechtspraak. De minister lijkt het in de beantwoording van de vraag die wij in de schriftelijke inbreng hebben gesteld, het er eigenlijk wel met ons over eens dat het college qua samenstelling en vertegenwoordiging niet echt is aan te merken als neutraal bemiddelaar of beslechter van dat soort geschillen. Op onze beurt zijn wij het ermee eens dat de minister de zaken hier primair aan de rechterlijke macht wil laten. Dit is prima. Toch doet zich hier iets voor van wat wel eens de wet van de bestuurlijke drukte wordt genoemd. Het is nogal wat wat er allemaal langstrekt: gerechtsbesturen, presidentenvergaderingen, de ondernemingsraad en dan ook nog eens het college van afgevaardigden. Mogen wij weten aan wie de minister denkt bij de door hem genoemde externe partij die eventueel kan bemiddelen tussen gerechtsbesturen en de raad als het college geen resultaat boekt? Mogen wij in elk geval aannemen dat er in de evaluatie van de nieuwe organisatie, waarop ook andere fracties aandringen, aandacht wordt geschonken aan de noodzaak dan wel in sterke mate overbodigheid van bepaalde overleg- en bemiddelingsarrangementen? Wij geven het de minister graag toe dat deze heel nuttig kunnen zijn in de opmaat naar zo'n nieuwe organisatie, maar het is de vraag of zij die functie niet al snel hebben vervuld.

De wetsvoorstellen die voor ons liggen, zijn evenwichtig en geven een voortreffelijke ontwikkeling aan. De frase dat de wetsvoorstellen evenwichtig zijn, stelt de zaken misschien te eenvoudig voor. Wat vooral opvalt, zijn de vele arrangementen die zich stelselmatig kenmerken door eigen evenwichten. De opdracht zal dus zijn om in de praktijk de vele evenwichten goed met elkaar te verbinden. Dit zal het nodige vragen van alle druk bezette betrokkenen. Ook wij zien dan ook graag een weloverwogen monitoring en evaluatie tegemoet van de manier waarop het er in de komende jaren aan toegaat.

Wij wachten het antwoord van de minister op een aantal van onze principiële vragen met belangstelling af.

De **voorzitter**: Ik geef nu het woord aan mevrouw Broekers-Knol en maak de Kamer erop attent dat zij haar maidenspeech houdt.

□

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. Als nummer 7 op de sprekerslijst over dit onderwerp voel ik mij enigszins zoals de zesde vrouw van Hendrik VIII, Katharine Parr: ''I'm aware that something is expected from me, but how, how can I make a difference?''

Als ik aan civiele procedures denk, komt bij mij een parafrase van de bekende dichtregel van Marsman boven: denkend aan procedures zie ik civiele zaken traag door oneindig laagland gaan. Die traagheid kost veel geld en levert ergernis en onvrede op bij alle betrokken partijen: particulieren, bedrijfsleven en rechterlijke macht.

De heer Van de Beeten gaf een voorbeeld van tekeningen uit Vanity Fair. Ik heb een dergelijk voorbeeld: sinds jaar en dag hangt er in mijn werkkamer een prent van Daumier, waarop drie rechters en een advocaat staan afgebeeld. De rechters zitten knikkebollend, met gesloten ogen achter de tafel, terwijl de advocaat gepassioneerd een vlammend betoog houdt om de rechters te overtuigen van het gelijk van zijn cliënt. Met het wetsvoorstel dat thans voor ons ligt, zal een dergelijk tafereel zich in de Nederlandse rechtszalen niet gauw kunnen voordoen, in ieder geval niet in procedures in eerste aanleg. De strekking van het wetsvoorstel is namelijk om korte metten te maken met traagheid en inefficiëntie. Het wetsvoorstel beoogt het burgerlijk procesrecht in eerste aanleg te vereenvoudigen, te deformaliseren, te moderniseren, te harmoniseren en efficiënter te maken. De fractie van de VVD is het met die doelstelling eens. In mijn bijdrage van vandaag zal ik nader ingaan op enkele punten die al eerder door mijn fractie in het nader voorlopig verslag zijn aan gesneden. Tevens zal ik nog een

enkel ander punt aanstippen waarover mijn fractie graag de mening van de minister zou vernemen.

Ik hecht eraan om namens mijn fractie waardering uit te spreken jegens de minister en zijn ambtelijke staf voor de deskundige, degelijke wijze waarop in een relatief kort tijdsbestek deze vrij omvangrijke wetgevingsoperatie tot stand is gebracht.

Ik zal nu een aantal concrete vraagpunten de revue laten passeren. Ik herinner maar even aan Katharine Parr en ga beginnen met de incassozaken, waarover al door anderen is gesproken. Bij het nader voorlopig verslag heeft mijn fractie de minister gevraagd naar een simpele, vlotte incassoprocedure voor kleine of onbetwiste of kleine en onbetwiste vorderingen. In het wetsvoorstel is daarvoor geen regeling opgenomen. De minister heeft daarop geantwoord dat de schuldeiser door middel van een verstekprocedure binnen de termijn van de EG-richtlijn betalingsachterstand een executoriale titel kan krijgen. Dit is inderdaad een mogelijkheid, maar dit biedt niet een voldoende oplossing. Er moet dan namelijk wel een dagvaarding worden uitgebracht volgens de daaraan gestelde eisen – onder andere substantiëringseis van artikel 2.3.1, lid 3 – en dat is in ieder geval voor kleine vorderingen overspannen, jaagt de eiser op kosten en draagt er niet toe bij de werklast van de rechterlijke macht te verlichten. De minister heeft toegezegd bij de fundamentele herbezinning op het burgerlijk procesrecht aan de incassoprocedure aandacht te besteden. Overigens had de minister ook reeds in 1996 toegezegd naar aanleiding van het nader rapport naar aanleiding van het Advies van de Raad van State over het inmiddels ingetrokken wetsvoorstel 24651 dat hij nader onderzoek zou doen naar een goedkope, eenvoudige procedure voor incassozaken. Namens de VVD-fractie wil ik er bij de minister op aandringen, niet te wachten met een wettelijke regeling voor de incassoprocedure tot de fundamentele herbezinning en op korte termijn met een voorstel te komen.

Er is nog een probleem met de incasso en dit hangt samen met de GBA. Incassobureaus kunnen voor adressen niet meer aankloppen bij de GBA. Pas als daadwerkelijk naar de rechter wordt gestapt, worden adressen beschikbaar gesteld. Een en ander betekent dat incassobureaus gedwongen worden de incassofase te laten voor wat deze is en rauwelijks – zonder ingebrekestelling – te dagvaarden. De rechterlijke macht wordt hierdoor extra en naar het oordeel van mijn fractie onnodig belast. Kan de minister aangeven welke oplossing hij ziet voor de overbelasting bij de rechterlijke macht ten gevolge van het niet toegankelijk zijn van de gemeentelijke basisadministratie voor incassobureaus?

In artikel 2.3.1, lid 2, sub a, is voor eiser een verplichte woonplaatskeuze opgenomen in de plaats waar de rechter zitting houdt. Indien daaraan niet wordt voldaan, is het exploot van de dagvaarding nietig volgens artikel 2.3.9, lid 1. Deze bepaling met de daaraan gekoppelde nietigheid lijkt ons in de huidige tijd enigszins achterhaald. Wat heeft de minister doen besluiten deze bepaling te handhaven?

Een volgend punt betreft de conclusie van antwoord in reconventie. In de nieuwe opzet gaat een procedure als volgt: dagvaarding, conclusie van antwoord, comparitie van partijen, vonnis. De gedaagde kan komen met een eis in reconventie (artikel 2.5.1). Het zou logisch zijn als vervolgens de eiser de mogelijkheid zou hebben van een conclusie van antwoord in reconventie. Daarin is echter in de wet niet voorzien, althans dat blijkt niet uit artikel 2.5.3, hetgeen overigens is erkend door een van de wetgevingsambtenaren tijdens de jaarvergadering van de Nederlandse Orde van Advocaten op 28 september jongstleden. Het fundamentele beginsel van hoor en wederhoor komt hierdoor wel erg in het gedrang. De minister zal dan ook naar de mening van de VVD spoedig met een reparatiewetsvoorstel op dit punt moeten komen. Mijn fractie verneemt graag de reactie van de minister in dezen.

Een grond voor schorsing van een aanhangige procedure is het ophouden van de betrekkingen waarin een partij het geding voerde, hetzij als gevolg van opvolging onder algemene titel, hetzij door een andere oorzaak. Uit de memorie van toelichting blijkt dat met dit laatste ook bedoeld wordt rechtsopvolging krachtens cessie. Dit kan problemen opleveren voor de verhaalbaarheid van de kosten. Er is nog een probleem: als door een cessie van de vordering na dagvaarding, maar voor antwoord de gedaagde partij belemmerd kan worden om een reconventionele vordering in te stellen tegen de oorspronkelijke eiser, moet de gedaagde zelf die oorspronkelijke eiser gaan dagvaarden. In het kader van het streven bij dit wetsvoorstel naar efficiency en deformalisering is de passage in de memorie van toelichting geen gelukkige greep. Namens de fractie vraag ik de mening van de minister hierover.

Procesreglementen hebben het karakter van richtlijnen waarvan de rechter in bijzondere gevallen kan afwijken. Deze procesreglementen kunnen worden aangeduid als rechterlijke beleidsregels. In de nadere memorie van antwoord naar aanleiding van een vraag van mijn fractie daarover, geeft de minister aan dat deze en eventueel andere beleidsregels naar analogie van artikel 1:3 Algemene wet bestuursrecht juncto artikel 3:42 Algemene wet bestuursrecht op een behoorlijke wijze moeten worden bekend gemaakt en dat in die bekendmaking in de praktijk wordt voorzien. Mijn vraag aan de minister is: waar en hoe? Zijn er vereisten? Is alles voor iedereen kenbaar? Mijn opmerking is dat wat voor het bestuursrecht wettelijk geregeld is, eveneens voor het burgerlijk procesrecht wettelijk geregeld moet zijn c.q. dat daarvoor een wettelijke grondslag aanwezig moet zijn. Namens de fractie vraag ik de minister om een reactie.
Voorzitter. Morgen is het 5 december, sinterklaas. Nu ik deze zin uitspreek, merk ik dat hij rijmt: namens mijn fractie vraag ik de minister om een reactie.

De term ''voorzieningenrechter'' is een vreselijke term, die bovendien de lading niet dekt. Iedere rechter is immers een voorzieningenrechter. Zo is bijvoorbeeld ook de Hoge Raad een voorzieningenrechter. Hij treft namelijk een voorziening in cassatie. De term heeft derhalve geen onderscheidend vermogen. Het verzoek aan de minister is om bij de fundamentele herbezinning aandacht te besteden aan een betere terminologie.

Als datum voor inwerkingtreding van de wetsvoorstellen 26855, 27181, 27182 en de Aanpassingswetgeving is door de minister 1 januari 2002 voorzien. De argumenten die voor

inwerkingtreding per 1 januari aanstaande pleiten zijn: 1. de wetgeving is voltooid, ervan uitgaande dat de wetsvoorstellen vandaag door de Eerste Kamer worden aangenomen; 2. bestuurlijk kan de Raad voor de rechtspraak de taken overnemen; 3. inwerkingtreding na 1 januari zou een gebroken boekjaar opleveren; 4. bestuurlijk zijn de rechtbanken en kantongerechten voldoende voorbereid.

De argumenten tegen inwerkintreding per 1 januari 2001 zijn de volgende. Ten eerste: het is erg kort dag en het is niet verstandig een dergelijke ingrijpende wetgevingsoperatie overhaast in te voeren. Ten tweede: de praktijk, de werkvloer, is nog niet voldoende voorbereid. De regels van procesrecht zijn vrij hard. Het zijn spelregels waaraan men zich moet houden. Wijzigingen daarin zijn daarom veel ingrijpender, ook al gaat het om details. Als rechters fouten maken als gevolg van de nieuwe regels, is dat voor risico van de procespartij, tenzij er sprake is van onrechtmatige rechtspraak, maar dan hebben wij het over extreme gevallen. Ten derde: er zijn per 1 januari aanstaande geen handboeken beschikbaar met het nieuwe recht. Ten vierde: het wetsvoorstel betekent een forse cultuuromslag voor de advocatuur. Van ''kruit droog houden'' gaat men naar meteen ''het achterste van je tong laten zien''. Die cultuuromslag kost tijd. Ten vijfde: per 1 maart aanstaande treedt de EG-executieverordening in werking. Het zou aanbeveling verdienen de inwerkingtreding van de EG-executieverordening en de inwerkingtreding van het nieuwe burgerlijk procesrecht te laten samenvallen. Ten zesde: onbekend is nog of de AMvB's die thans bij de Raad van State liggen voor eind december kunnen worden bekrachtigd. Ten zevende: per 1 januari 2002 wordt de euro ingevoerd, hetgeen een extra belasting met zich brengt voor de gerechten en de rechtspraktijk.

De periode die thans rest, de periode tussen 4 december en 1 januari, is zeer kort. De VVD-fractie is daarom bezorgd. Hoe denkt de minister een en ander in de twee weken voor kerst te kunnen realiseren? Denkt de minister dat de implementatie van de voor ons liggende wetsvoorstellen tijdig klaar komt? De VVD-fractie zou daarover graag de reactie van de minister horen.

Voorzitter. Ik rond af. Aan het begin van mijn betoog heb ik gesproken over de strekking van het wetsvoorstel: korte metten maken met traagheid en inefficiëntie. Maar wat doet de minister? Het wetsartikel waarmee op super efficiënte wijze kan worden geopereerd, wordt afgeschaft! Ik doel op artikel 26 Rechtsvordering. Ik citeer: ''Wanneer de opschudding op de teregtzitting van eene arrondissements-regtbank, een geregtshof of den Hoogen Raad vergezeld is geweest van beleedigingen of bedreigingen jegens de regters of de regterlijke ambtenaren, welke het kenmerk van misdrijf dragen, zullen de daders dadelijk op dezelfde teregtzitting, zonder eenige dagvaarding, kunnen worden teregt gesteld en, nadat de feiten tot klaarheid gebragt zijn, na verhoor van het openbaar ministerie kunnen worden veroordeeld.''

De inhoud van het artikel komt op het volgende neer. Er moeten beledigingen zijn die het kenmerk van een misdrijf dragen. Er wordt niet vereist dat ze een misdrijf zijn. De daders kunnen meteen in de kraag worden gevat. Er is geen dagvaarding nodig. De daders worden meteen terecht gesteld, in de betekenis dat ze meteen voor de rechter komen. De feiten behoeven slechts tot klaarheid te worden gebracht. Over bewijs wordt niet gesproken. De daders kunnen meteen worden veroordeeld.

Voorzitter. Mijn fractie zou graag van de minister vernemen waarom hij nu juist dit spectaculaire artikel heeft afgeschaft.

De **voorzitter**: Mevrouw Broekers, ik wens u gaarne van harte geluk met uw maidenspeech over het procesrecht voor burgerlijke zaken.

Dit is opnieuw een goed voorbeeld van een lid van de Eerste Kamer met enerzijds relevante maatschappelijke verantwoordelijkheden, in dit geval met name op juridisch gebied, voornamelijk in het kader van de Rijksuniversiteit Leiden, en anderzijds politieke. Kijken wij naar uw politieke activiteiten, mevrouw Broekers, dan zien wij in het begin van 1969 uw optreden als lid van de programcommissie van de VVD in Leiden, van 1986 tot 1997 uw lidmaatschap van de gemeenteraad van Bloemendaal en daarna uw vicevoorzitterschap van de Ondercentrale Haarlem/Velsen van de VVD. In 1998 werd u lid van de Kamercentrale Haarlem. Op 2 oktober jongstleden trad u toe tot de Eerste Kamer in de vacature die ontstond door het terugtreden van mijn voorganger, de heer Korthals Altes. Vandaag heeft u uw maidenspeech al gehouden. Ik hoop dat, nu de politiek zo relevant wordt, u nog tijd overhoudt voor uw activiteiten in het jazzorkest en dat u daar kunt blijven zingen. Ik hoop ook dat u zo nu en dan tijd overhoudt voor een partijtje golf.

Mevrouw Broekers, ik wens u nogmaals heel veel geluk met uw politieke loopbaan in dit huis.

Dames en heren, alvorens ik de vergadering voor enkele ogenblikken schors om u de gelegenheid te geven mevrouw Broekers geluk te wensen, deel ik u mee dat het in mijn voornemen ligt na het eind van de inbreng van de Kamer over de onderhavige wetsvoorstellen, onmiddellijk te beginnen met het debat over de JBZ-raad van 6 en 7 december aanstaande. Dat maakt het ons mogelijk de middag goed te organiseren. Dat geeft de minister ook de gelegenheid zich daarna tijdens de korte theepauze voor te bereiden op het antwoord in eerste termijn.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Kohnstamm** (D66): Voorzitter. Ik was voornemens, mijn collega Broekers-Knol te feliciteren met haar maidenspeech. Na alle felicitaties heeft zij kennelijk even de zaal verlaten. Het prentje van Daumier dat in haar werkkamer hangt, met drie slapende rechters en een opgewonden advocaat, komt soms overeen met het beeld in deze Kamer. Je spreekt hier opgewonden en ziet een paar slapende collega's. Gegeven de inbreng van mevrouw Broekers-Knol ben ik ervan overtuigd dat haar dit in ieder geval niet zal overkomen.

Ik beperk mijn inbreng vandaag tot het maken van een paar opmerkingen over de Wet organisatie en bestuur gerechten en over de Wet Raad voor de rechtspraak. De inhoud van beide wetten deed mij denken aan het probleem waar Odysseus tegenop liep toen hij tussen Scylla en Charybdis door moest varen: het laveren tussen twee uiterst gevaar-